

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет культури і мистецтв
Кафедра культурології

СИЛАБУС

нормативного освітнього компонента

ФІЛОСОФІЯ: СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ВИМІР

підготовки бакалавра
спеціальності 034 Культурологія
освітньо-професійної програми Культурологія

Силабус навчальної дисципліни «ФІЛОСОФІЯ: СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ВИМІР»
підготовки бакалавра галузі знань 03 гуманітарні науки, спеціальності 034 Культурологія,
за освітньою програмою Культурологія

Розробник: Москвич О.Д. – старший викладач кафедри культурології, кандидат
філософських наук

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми

Столярчук Н. М.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри культурології

протокол № 1 від «29» серпня 2022 р.

Завідувач кафедри

Столярчук Н. М.

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна /освітньо-наукова/освітньо-творча програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна (очна) форма навчання	Галузь знань: 03 Гуманітарні науки Спеціальність: 034 Культурологія Освітня програма: Культурологія Освітній рівень: Бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання 3
		Семестр 5-ий
		Лекції 26 год.
ІНДЗ: немає		Практичні (семінарські) 16 год.
		Самостійна робота 70 год.
		Консультації 8 год.
Форма контролю: екзамен		
Мова навчання: українська		

II. Інформація про викладача

ППП Москвич Ольга Дмитрівна

Науковий ступінь кандидат філософських наук

Посада старший викладач кафедри культурології

Контактна інформація (Moskvych.Olha@vnu.edu.ua).

Дні занять (<https://vnu.edu.ua/uk/articles/testoviy-dostup-case-files-collection>).

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація курсу. Програма навчальної дисципліни «Філософія: соціокультурний вимір» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності «Культурологія». Програма містить два змістові модулі:

- 1) Філософія як особлива форма пізнання світу Історичні типи філософії;
- 2) Соціокультурний вимір філософії.

2. Пререквізити. Вивчення курсу передбачає використання знань, набутих із таких навчальних дисциплін як «Вступ до культурології», «Культура і релігія», «Соціокультурний розвиток людства», «Первісна культура», «Культура давніх цивілізацій», «Культура Античності», «Культура Європейського Середньовіччя», «Культура Європейського Відродження», «Українська культура в європейському контексті», «Історія і теорія етики».

Постреквізити. Отримані знання, уміння й навички застосовуються для вивчення таких навчальних дисциплін як «Сучасна культура», «Медіакультура», «Естетика і культурологія мистецтва», «Аналітика культури», «Культура Нового часу», «Сучасна зарубіжна культурологія».

3. Мета і завдання освітнього компонента полягає у розгляді основних напрямів становлення і розвитку філософської думки у соціокультурному вимірі, теоретичних і методологічних основ філософії, що дасть можливість студентам зрозуміти філософію як духовний процес, який проходить у сфері культури людства, як невід'ємна частина суспільного життя.

4. Результати навчання (Компетентності).

Впродовж вивчення навчальної дисципліни у студентів формуються наступні програмні компетентності, а також досягаються програмні результати навчання:

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК 3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 5. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК 6. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності. ЗК 7. Здатність працювати автономно.

Фахові компетентності (ФК)

ФК 1. Здатність презентувати результати професійної діяльності в усній та письмовій формі, надавати відповідну аргументацію.

ФК 2. Здатність визначати ступінь цінності та унікальності об'єктів культури у українському та міжнародному контекстах.

ФК 3. Здатність критично аналізувати культурні явища та процеси з використанням загальнонаукових та спеціальних наукових методів;

ФК 4. Здатність розуміти та інтерпретувати джерела культури (писемні, речові, візуальні) з урахуванням різних контекстів (історичного, соціального, антропологічного, політичного, релігійного, екологічного тощо).

ПРН1. Мати навички критичного мислення, викладати у зрозумілий спосіб власні думки, здійснювати їх аргументацію.

ПРН 4. Знати та розуміти теоретичні підходи до визначення культури, її проявів та форм існування.

5. Структура освітнього компонента.

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ. (семін.)	Сам. роб.	Конс.	*Форма контролю / Бали
Змістовий модуль 1. Специфіка філософського знання. Історичні типи філософії						
Тема 1. Сутність філософії та її роль у соціокультурному	6	2		4		

просторі.						
Тема 2. Історичні типи філософії.	8	2	2	4		ДС, 5
Тема 3. Особливості та фундаментальні проблеми філософії в античній культурі.	8	2	2	4		ДС, 5
Тема 4. Філософія епохи Середньовіччя та епохи Відродження.	8	2	2	4		ДС, 5
Тема 5. Західноєвропейська філософія культури Нового часу (XVII–XVIII).	6	2		4		
Тема 6. Німецька класична філософія.	7	2		4	1	
Тема 7. Сучасна світова філософія в контексті соціокультурних трансформацій.	7	2		4	1	
Тема 8. Українська філософія у контексті світової культури.	9	2	2	4	1	ДС, 5
Разом за модулем 1	59	16	8	32	3	20
Змістовий модуль 2. Основні проблеми філософії: соціокультурний вимір						
Тема 9. Філософський зміст проблеми буття.	9	2	2	4	1	ДС, 5
Тема 10. Людина та її буття як предмет філософського осмислення.	8	2	2	4		ДС, 5
Тема 11. Етичні виміри буття особистості. Аксиологія як теорія цінностей.	9	2	2	4	1	ДС, 5
Тема 12. Філософія культури.	8	2	2	4		ДС, 5
Тема 13. Філософія пізнання: гносеологія, епістемологія, методологія.	9			8	1	
Тема 14. Соціальна філософія.	9	2		6	1	
Тема 15. Філософія історії.	9			8	1	
Разом за модулем 2	61	10	8	38	5	20
Види підсумкових робіт						Бал
Іспит (МКР 1, МКР 2)						60
Усього годин / Балів	120	26	16	70	8	100

Методи контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота

здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

6. **Завдання для самостійного опрацювання.** Самостійна робота студентів з курсу «Філософія: соціокультурний вимір» включає опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу, підготовку до виступів на семінарах, вивчення тем або питань, що не розглядаються в курсі лекцій, конспектування основних теоретичних джерел з кожного змістовного модуля. Нижче наводяться орієнтовні теми для самостійного опрацювання студентами.

Завдання для самостійного опрацювання

1. Філософія Стародавнього Сходу.
2. Особливості та фундаментальні проблеми античної філософії.
3. Схоластика та патристика – основні напрямки філософії середньовічної Європи.
4. Гуманістичний характер філософії епохи Відродження.
5. Філософія Нового часу та епохи Просвітництва.
6. Німецька класична філософія.
7. Філософія XIX – XX століть та сучасна західна філософія.
8. Онтологія: філософський зміст проблеми буття.
9. Філософія свідомості.
10. Філософія пізнання: гносеологія, епістемологія, методологія.
11. Діалектика як теорія і як метод.
12. Філософська антропологія.
13. Філософія культури.
14. Соціальна філософія.
15. Філософія історії.
16. Теорія цінностей (аксіологія).

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента. Відвідування занять студентами є обов'язковими, допускаються пропуски занять з поважних причин (хвороба студента, сімейні обставини тощо).

Теми пропущених занять повинні бути відпрацьовані студентом самостійно і здані викладачу у вигляді індивідуальних завдань. Якщо студент має вагомі причини, що не дозволяють йому систематично відвідувати заняття, він може перейти на вільний графік з дозволу декана факультету.

Поточний контроль, завданням якого є перевірка студентами вивченого матеріалу, визначення ступеня його засвоєння, вироблення навчальних та дослідницьких навичок, формування вміння самостійної роботи з філософськими текстами та спроможності їх осмислення і інтерпретації; а також вироблення навичок письмової та усної самопрезентації.

Поточний контроль здійснюється за такими напрямками:

- ✓ контроль за систематичністю та активністю роботи на семінарських заняттях (уснета письмове опитування);

✓ контроль за виконанням завдань для самостійного опрацювання поза рамками аудиторних занять (індивідуальні співбесіди);

✓ контроль за рівнем засвоєння та творчого опрацювання у вигляді контрольних завдань;

✓ контроль за виконанням індивідуального навчально-дослідного завдання для самостійного опрацювання поза рамками аудиторних занять.

Модульний контроль здійснюється у формі написання контрольних робіт. На модульну контрольну роботу виносяться питання, розглянуті під час вивчення змістового модуля на лекціях, семінарах і самостійно.

Політика щодо академічної доброчесності. Підготовані студентом індивідуальні завдання (*проблемні завдання, реферати, творчі роботи, есе*) мають продемонструвати поглиблене вивчення джерел, змістовність і глибину розкриття теми, творчий підхід і самостійність мислення, оригінальність висновків. За потреби студент може отримати консультацію у викладача у позааудиторний час. Студенти мають дотримуватись етичних норм академічної доброчесності та не допускати обману й академічного плагіату. Під академічним плагіатом розуміється оприлюднення (частково або повністю) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання (цитування), подання робіт, які є не вашими особистими розробками, копіювання чужих ідей без відповідного цитування.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Екзамен проводиться в терміни, визначені деканатом у 5-му семестрі. Студентам, що не з'явилися на іспит з поважних причин дозволяється перескладання в інший термін, встановлений деканатом. Третя й остання спроба складання іспиту відбувається за присутності комісії з трьох викладачів, яких визначає деканат, включаючи викладача, який викладав дисципліну.

V. Підсумковий контроль

На іспит виносяться основні питання, ситуації, завдання, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отриманні знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних задач.

Питання до іспиту:

1. Філософія, коло її проблем та роль у соціокультурному просторі.
2. Соціальні умови та духовні джерела формування філософії.
3. Світогляд, його суспільно-історичний характер.
4. Співвідношення філософії з наукою і релігією.
5. Філософські проблеми і дисципліни. Специфіка філософського знання.
6. Методи та функції філософського знання.
7. Особливості філософських категорій.
8. Історико-філософський процес. "Основне питання філософії": різноманіття підходів.
9. Західна та східна моделі (парадигми) філософії.
10. Особливості давньоіндійської філософії.
11. Давня китайська філософія.
12. Основні школи давньогрецької філософії.
13. Філософія античного світу.
14. Теоцентричний характер середньовічної філософії.
15. Антропоцентризм філософії Відродження, її гуманістична спрямованість та світоглядний зв'язок з літературою та

мистецтвом.

16. Наукові революції XVII століття. Проблема методу пізнання у філософії Ф. Бекона і Р. Декарта.
17. Вчення про субстанцію у філософії Нового часу (Р. Декарт, Б. Спіноза, Г. Лейбніц).
18. Ідеї гуманізму та Просвітництва у філософії XVIII століття (Ш. Монтеск'є, Ж.-Ж. Руссо, Ф. Вольтер).
19. Основи теорії пізнання І. Канта.
20. Філософська система Г. Гегеля.
21. Антропологічний матеріалізм Л. Фейєрбаха.
22. Особливості сучасної світової філософії.
23. Позитивізм та його різновиди.
24. Ірраціоналізм А. Шопенгауера, С. К'єркегора, і "філософія життя" Ф. Ніцше.
25. Філософія психоаналізу і неофрейдизм.
26. Екзистенціально-антропологічні напрями філософії.
27. Ситуація Постмодерну у філософії.
28. Філософська культура Київської Русі.
29. Філософська система Г. Сковороди.
30. Ідеї державотворення у філософській та суспільно-політичній думці України кінця XIX – початку XX століття.
31. Проблема буття у філософії.
32. Матерія і рух. Простір і час.
33. Пізнання як предмет філософського аналізу.
34. Чуттєве і раціональне пізнання.
35. Проблема істини в пізнанні.
36. Поняття методу і методології. Загальнонаукові методи пізнання.
37. Закон як форма відображення об'єктивного світу і ступеня розвитку пізнання.
38. Діалектика як вчення про універсальні зв'язки, зміни та розвиток. Закони діалектики.
39. Роль закону заперечення заперечення в постановці і розв'язанні проблем співвідношення прогресу і регресу в суспільному розвитку.
40. Категорії "якості", "кількості", "міри" у світлі закону взаємного переходу кількісних та якісних змін.
41. Проблема людини у філософії.
42. Основні філософські підходи до сутності людини.
43. Антропосоціогенез. Єдність природного і соціального в людині.
44. Проблема духовності та сенсу життя людини.
45. Свідомість як фундаментальна властивість людини.
46. Природа як предмет філософського осмислення.
47. Буття Бога у філософській інтерпретації.
48. Мораль як форма суспільної свідомості. Історичність моралі.
49. Моральна мотивація та ціннісні орієнтації.
50. Культура як спосіб життєдіяльності та міра розвитку людини.
51. Філософське розуміння культури. Проблема типології культури.
52. Поняття творчості. Види творчості: науково-технічна, художня, соціальна.
53. Людина в суспільній системі: людина, індивід, індивідуальність, особистість.
54. Природа суспільства у філософській традиції.
55. Форми організації суспільного буття.
56. Концепції "відкритого" і "закритого" суспільства.
57. Духовне життя суспільства.
58. Типологія суспільств. Сучасне інформаційне суспільство.
59. Філософія історії як напрям філософського знання.

60. Глобальні проблеми сучасного суспільства і перспективи людства.

VI. Шкала оцінювання

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів, де формою контролю є іспит

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	Необхідне перескладання

Рекомендована література:

1. Арістотель. Політика. К. : Основи, 2000. 238 с.
2. Андрущенко В. П. Вступ до філософії. Великі філософи. Х. : СИДФНЧиженкр С. Ю. Тов. “РНФ”, 2005. 512 с.
3. Андрущенко В. П. Історія соціальної філософії (Західноєвропейський контекст) : [підруч. для вузів] К. : Тандем, 2000. 416 с.
4. Бойченко І. В. Філософія історії : [підручник] К. : Знання, 2000. 723 с.
5. Винниченко В. Відродження нації / В. Винниченко. К. : Знання, 1990. 728 с.
6. Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості : дослідження категорії “громадянське суспільство”. Л. : Свічадо, 2000. 317 с.
7. Гадамер Ганс-Георг. Істина і метод. Основи філософської герменевтики. К., 2000. 457 с.
8. Горський В. С. Історія української філософії : [навч. посіб.] К. : Знання, 2001. 374 с.
9. Декарт Р. Міркування про метод : Щоб правильно спрямовувати свій розум і відшукувати істину в науках. К. : Тандем, 2001. 101 с.
10. Історія філософії : [підручник] / [за ред. проф. В. І. Ярошевича]. К. : Знання, 2002. 774 с.
11. Історія філософії : [словник] / [за ред. проф. В. І. Ярошевича]. К. : Знання, 2005. 1200 с.
12. Кант І. Критика чистого розуму. К. : Юніверс, 2000. 501 с.
13. Касьян В. І. Філософія : [Навч. посіб.] К. : Знання, 2004. 406 с.
14. Москвич О.Д. Медіа-реальність як сучасний соціокультурний простір. Соціологічні студії : наук.-практ. журн. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2014. №2 (5). С. 52-56.
15. Москвич О.Д. Роль візуальної культури у формуванні світоглядних орієнтирів молоді. Збірник матеріалів Міжнародної конференції – II академічні читання імені Романа Арцишевського «Світоглядна освіта молоді: філософський

та психолого-педагогічний аспекти». (23-24 травня 2022 року). Луцьк, 2022. С. 155-157.

16. Москвич О.Д. Феноменологія сучасної медіареальності: експлікація понять Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки Серія: Філософські науки. Луцьк, 2014. № 18 (295). С. 68-73.
17. Огородник І. В. Історія філософської думки в Україні : Курс лекцій : [навч. посіб] /І. В. Огородник. К.: Знання, 1999. 543 с.
18. Опейда Л. М. Від подорожування до філософування: світоглядно-філософський аналіз / Л. М. Опейда, А. Р. Опейда // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філософські науки. Луцьк : Вежа-Друк, 2019. № 12 (396). С.15–18.
19. Опейда Л. М. Туризм як внутрішня потреба екзистенційного оновлення особистості / Л. М. Опейда, А. Р. Опейда // Соціологічні студії : наук.-практ. журнал. 2015. № 2 (7). С. 43–46.
20. Опейда Л. М. У пошуках смисложиттєвих орієнтирів. Наук. вісн.СНУ ім.. Лесі Українки. Луцьк, 2018. № 11 (384). С. 46–50.
21. Опейда Л. М. Цивілізаційні перспективи людства: світоглядно-філософський аналіз / Л. М. Опейда, А. Р. Опейда // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філософські науки. Луцьк : Вежа-Друк, 2019. – № 13 (397). С.17–22.
22. Основи філософії: навч. посіб. / Л. О. Сандюк, С. П. Симоненко, О. В. Сулим, М. Ф. Шмиголь, Н. В. Щубелка, Ю. С. Юшкевич; [за. ред. М. Ф. Шмиголя]. К.: Центр учбової літератури, 2017. 412 с.
23. Петрушенко В.Л. Філософія: курс лекцій. Навч.посіб. К.: «Каравела», Львів: «Новий світ-2000», 2002. 544.